

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 51. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983404659904/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

MIN FØRSTE LÆSNING.

En Dag bragte Hornen mig Goethes „Wilhelm Meister“, idet han sagde: „Læs denne Bog; den kan maaske adspredde dig.“ Jeg havde lidtil saa godt som Intet læst af skjøn Litteratur; men aldrig kan jeg glemme den Virkning, som denne mageløse Bog gjorde paa mig. En hel ny Verden opløstes for mit forundrede Blik, og jeg udbred ofte ved mig selv: „Hvad er det? Er der Sligt til i Verden?“ Hvad der hidrøg til min Forbauser var, at mig syntes, jeg her saae og læste Alt, hvad der bevægede sig dunkelt i mit Indre; jeg læste og læste og vilde knap tro mine egne Øine. At jeg strax gjenfandt mig selv i Mignon, vil man vel finde rimeligt; Skildringen af hendes Ydre, den blege, mørkhaarede Pige med de melancholske Øine, svarede til mit eget, og ikke mindre hendes eiendommelig indeluktede og dybt bevægede Sjæl. Mit barnlige Sværmeri for Helten Niclas, hvis Personlighed jeg læste Wilhelm Meister, fuldeende Mønstret. Jeg gled mine modige Taarer over Mignon og Harpspilleren, der vare de to Figurer, jeg interesserede mig mest for, og tidt repeterede jeg hendes Sange i Stille for mig selv; og hvor ofte, naar jeg saae stod og pyntede paa Theatret i de forskjellige Costumer, tæn- 15
nede disse da i mit Indre:

„Schön in Kleidern muss ich kommen;
Aus dem Schrank sind sie genommen, 20
Weil es heute Festtag ist:
Niemand ahnet, dass von Schmerzen
Herz im Herzen
Grimmig mir zerrissen ist.“

Og hvor ofte sad jeg i en Krog i mit ubyggelige Hjem i Tusmarke og gjen- 25
tog alle hine Digte, idet mine Taarer stille og ubemærkede af Alle trillede ned ad mine Kinder. Ogsaa tidligere i mit Liv, naar jeg med et tungt Hjerte pyntede mig til en Forestilling, mens Theatret var propfuldt for at se over mine lystige Fremstillinger, tænkte stundt Goethes Steofor i mit Indre:

„Niemand ahnet, dass von Schmerzen 30
Herz im Herzen
Grimmig mir zerrissen ist.“

Det dybe Indtryk, som „Wilhelm Meister“ havde gjort paa mig, beholdt jeg imidlertid hos mig selv og berørte det kun løseligt for den, som havde givet 40

mig Digterværket. Det forekom mig, som om jeg røbede mine egne Hemmeligheder og min egen Tilstand ved at omtale Bogens Indhold. Og da jeg nu kort efter ved en Hændelse fik Schillers Tragedie „Jomfruen af Orleans“ at læse, syntes mig, at jeg først nu var født og vakt til Liv. Med denne sidste i mine Arme faldt jeg i Søvn, ligesom Bornene sove med deres Dukker. Dette var de to første Bøger, jeg læste; og da Begyndelsen var saa god, maatte det vel komme deraf, at jeg hele mit Liv har været meget kræsen med, hvad jeg vilde læse. Af Romaneer har jeg til denne Time, jeg nedskriver dette, saa godt som ingen læst. Ved denne Begyndelse var jeg voxet fra dem, og naar jeg undtager enkelte af Walter Scott, har aldrig nogen ret villet smage mig; selv han forekommer mig som en stor Røvfogel, hvis Skrig vel er interessant, men dog for høst; og jeg har altid trængt til Lærken i den Poesi, jeg ret skulde nyde. Ofte har jeg med Forundring tænkt paa, hvordan jeg paa hin Tid kunde nyde disse to Digterværker af Goethe og Schiller — thi vist er det, at jeg dog egentlig ikke forstod dem, men kun havde en dunkel Følelse af, hvad de indeholdt — det var Duften af dem, en Anelse om deres Tankeindhold — men dybt i min ungs Sjæl stode de indprentede og uforglemmelige. En Verden fuld af Mennesker havde jeg lært at kjende af „Wilhelm Meister“; mit Blik søbnede sig for Betragtningen af disse, uden at jeg selv vidste det eller gjorde mig Rede derfor. „Jomfruen af Orleans“ havde mig op til det Ideale, der hidtil kun dunkelt havde foresvævet mig som en Anelse.

Desværre kun altfor ofte vakte jeg af disse Phantasier for at vende tilbage til den bitre, sørgelige Virkelighed i mit Hjem, hvor jeg snart pintes af D, snart af et Andet, der var mit inderste Vesen imod. Saaledes plesgede min Moder mig med idelig Anmodning om at gaa til Theaterdirecteuren, Etatsraad Collin, for at bede ham betænke mig med højere Gage. Disse Besøg hos ham vare mig høist pinlige, jeg aflagde dem kun trængne af min Moders besættende Befaling, og de vare virkelig tragicomiske. I en formelig Fortvivelse og med en Skamfuldhed, jeg ikke kunde betvinge, begav jeg mig til hans Bolig. Efter at have staaet en halv Time, ofte endnu længere, udenfor hans Dør, greb jeg omsider i Klokkestrengen. Hans Forgæmsek vrængede for det meste af Ansøgende af alle Klasser og alle Aldre, men vist ingen af dem stod der med min Forlegenhed og min Ydmyghed. Kom nu omsider Turen til mig at træde ind, paafølgte altid den samme Scene. Efter at han paa sin sædvanlige, hjertelige og venlige Maade havde sagt: „Na, lille Pænne, hvad har du saa paa dit Hjerte?“ — brast jeg i en saa ubesindelig Grad, at det ikke var den stakkels Mand muligt at faa et Ord ud af mig. Spurgte han nu omsider: „Er det om et isa højere Gage, at du kommer?“ da fik han undertiden et Ja presset ud af mig, undertiden ikke engang det.

Han lovede da, at han nok skulde huske paa mig, og tørrede selv med største Godmodighed mine Taarer af med sit Lømmetørkløde, før at de Andre ikke skulde se mig græde, naar jeg gik, medens han klappede og trøstede mig paa bedste Maade.

Denne elskværdige Mand, som i mit øvrige Liv altid var mig en trofast og hengiven Ven, har ofte i senere Aar erindret mig om sine Sammenkomster, som bestode i, at han holdt en Monolog, hvorpaa han intet Svær fik, og om hans megen Uvilighed med at tørre mine Taarer og bringe mit Sind i Ro; og vi have da ret hjerteligt leet ad disse ensformige Scener. Hvor var jeg dog utykkelig, naar jeg gik denne pinlige Gang til ham! Det forekom mig at være en dyb Ydmygelse at skulle tale om Penge, og denne Følelse har jeg aldrig kunnet overvinde. Da jeg blev en voksen Pige og havde Gage, som hver Maaned skulde hentes paa Theatercontoret, var dette mig en sandtan Plags, at jeg, lige til jeg blev gift, hvor altsaa min Mand bestode den, endog hver Gang betalte min Broder en hel Rigsdaler for at udføre dette Aeriude. Heller ikke i mine ældre Aar kunde jeg komme ud af at begjære mere, end Directionen af sig selv tilstod mig, og aldrig fandt jeg, at dette var for lidt for, hvad jeg præsterede. Da dette var en Følelse, som var temmelig fremmed for de Andre ved Theatret, har jeg derimod ofte nydt Godt af deres Ufølsommelighed og uden Anmodning fra min Side faaet min Gage forbeholdt, fordi man fandt det ubilligt, at jeg var ringere stillet end Andre, hvis Tjeneste ikke var af den Vigtighed som min.

MIN FØRSTE INDTRÆDELSE I SELSKABSLIVET.

Mine smaa Declamationsnumre, Udførelsen af Trise og andre Børneroller skaffede mig en Ven, som til sin Død bevarade sit Venskab for mig. Dette var Commandeur Wulff, Chef for Societæcademiet, Shakespeares Oversætter. Skuespiller Rosenkilde kom en Dag og sagde, han vilde føre mig ud til en Familie, som meget ønskede at gjøre mit Bekjendskab. Da mine Forældre hørte, hvem det var, bleve de meget smigrede herover og gave mig Lov til at gaa med. Saa vel Commandeuren som hans Fru og Datter over-øste mig med Venlighed og indbød mig kort efter til et Middagselskab. Dette var første Gang, jeg kom til en større Dine. Jeg gaa for at komme til at gjøre noget Upassende og turde ikke forestage mig Noget eller nyde Noget af det rigt besatte Bord, forinden jeg saa, hvorledes Andre af Selskabet hørte sig ad dermed. Denne Følelse af Uvidenhed med Hensyn til Selskabslivet og min store Taapasselighed gjorde, at jeg virkelig intet Upassende eller Forkert forestog mig, saa at jeg bagefter hørte mit nene og dannde